

AZ ÁLLAMPOLGÁRI RÉSZVÉTELISÉG KÉRDÉSEI A KÁRPÁT-MEDENCEI IFJÚSÁGI SZERVEZETEK KÖRÉBEN¹

– Zsigó Zsanett² – Darics Nóra³ – Gyorgyovich Miklós⁴ –

Absztrakt

Az ifjúsági szervezetek jelentős szerepet játszanak a fiatalok társadalmi integrációjában, lehetőséget biztosítanak a közösségépítésre, emellett bevezetik a fiatalokat az aktív állampolgársághoz és a politikai, közéleti részvételhez kapcsolódó tevékenységekbe is. Tekintve, hogy keveset tudunk a ma működő ifjúsági szervezetekről, kutatásunkban megvizsgáltuk, hogy a magyarországi és határon túli ifjúsági szervezetek hogyan képviselik az aktív állampolgárság eszményét, valamint, hogy saját- és szervezetük életébe hogyan tudják applikálni ezek különböző aspektusait. Értékközpontú világunk és az ifjúsági szervezetek közötti kapcsolat megvizsgálása érdekében arra is kíváncsiak voltunk, hogy a szervezetek hogyan érzékelik a konzervatív és liberális értékek megjelenését a fiataljaik körében. Kutatásunkhoz kvalitatív módszertant alkalmaztunk, amely során 6 db fókuszcsoportos interjút és további 12 db interjút készítettünk. Eredményeink alapján a magyar ifjúsági szervezetek kifejezetten sokat foglalkoznak az aktív állampolgárságra neveléssel és ösztönzik a fiatalokat arra, hogy minél aktívabban vegyenek részt a helyi közéletben. A határon túli ifjúsági szervezetek körében a magyarságtudat megőrzése is kulcsfontosságú kérdés, így több szervezet is különösen erősen ösztönzi a fiatalokat arra, hogy akár komolyabb közéleti szerepköröket is vállaljanak. Az elért fiatalok identitását a szervezetek szerint jelentősen meghatározza a családi háttérük és az is, hogy vidékről vagy városból származnak.

Kulcsszavak: részvételiség, ifjúsági szervezetek, külföldi szervezetek, értékrend

Bevezetés

Az ifjúsági szervezetek már hosszú évtizedek óta fontos szerepet játszanak a fiatalság közéletre és társadalmi életre való nevelésében. Az elmúlt évszázad során számos ilyen egyesület, alapítvány és szervezet alakult meg és/vagy fejezte be működését, ugyanakkor ma is szép számmal találkozhatunk hasonló közösségekkel. Ezen szervezetek szerepe elvitathatatlan abban, hogy az elért fiatalokat megismertessék az aktív állampolgárság és a részvételiség jelentőségével, hogy megmutassák nekik, hogyan tudják helyi közösségeiket segíteni, ezáltal fejleszteni. Kutatásunkban azokra a kérdésekre kerestük a választ, hogy a magyarországi és határon

túli magyar ifjúsági szervezetek hogyan képviselik az aktív állampolgárság eszményét, hogy saját életükben hogyan tudják applikálni ennek különböző aspektusait. Azt is megvizsgáltuk, hogy ezek a szervezetek hogyan érzékelik a konzervatív és liberális értékek megjelenését az általuk elért fiatalság körében.

Kutatásunkhoz kvalitatív módszertant alkalmaztunk; interjúkat és fókuszcsoportokat készítettünk ifjúsági szervezeti vezetőkkel, a szervezetek székhelyei pedig Magyarországon, Erdélyben, a Vajdaságban és Kárpát-alján találhatók.

¹„Az ifjúsági szervezetek közötti párbeszéd előmozdítása az inkluzív demokratikus részvétel és a fiatalok európai szerepvállalásának támogatása érdekében” c. kutatási projekt az ERASMUS+ pályázat keretében valósult meg.

²Junior kutató, Századvég Közéleti Tudásközpont Alapítvány – Doktorandusz, Budapesti Corvinus Egyetem

³Gyakornok, Századvég Közéleti Tudásközpont Alapítvány – Egyetemi hallgató, Pázmány Péter Katolikus Egyetem

⁴Szakmai vezető, Századvég Közéleti Tudásközpont Alapítvány, óraadó tanár, Pázmány Péter Katolikus Egyetem

A részvételiség kérdései a szakirodalomban

A társadalmi, állampolgári részvételiség szakirodalmi feltárásához számos kapcsolódó fogalmat kell megvizsgálni, ugyanis ezek sokszor átfedik egymást, némely fogalmat pedig a köznyelv szinonimaként kezel, holott ezek jelentése árnyaltabb. Az egységes értelmezés érdekében ezeket az alapfogalmakat, valamint a részvételi szinteket, eszközöket tekintjük át röviden, illetve rátérünk magára az állampolgári részvételre, annak jelentésére, működésére is (Belényesi, 2012).

A közélet és a politikai aktivitás

A közélet fogalma ugyancsak fontos a társadalmi párbeszéd szempontjából, azonban tudományos körökben a felmérése, hogy mit jelent a terminus a politikailag aktív vagy passzív rétegnek, még gyerekcipőben jár. A magyar nyelv értelmező szótára szerint a közélet „azon emberi tevékenységek és folyamatok összessége, amelyek az egész népközösség állami, politikai életével, elsősorban az állami vezető szervek és hatóságok munkájával, működésével kapcsolatosak” (Arcanum [n.d.]). A politikai aktivitás már olyan tevékeny cselekvést jelöl, amely a kormányzat és a politikai pártok tevékenységének (mint például politikai döntéshozatal, választások, politikai pártok, kormánytisztviselők és kormányzati intézkedések) befolyásolására irányul (Budryte, 2014). Sidney Verba és Norman Nie szerzőpáros a politikai részvételnek egy hasonló, csaknem Budryte-tal megegyező fogalmát vezeti be. Szerintük a politikai részvétel arra az állampolgári cselekedetre irányul, mely a kormányzati munkában többé-kevésbé résztvevő emberek kiválasztását, valamint azok működését befolyásolja (Verba és Nie, 1987).

Állampolgári és társadalmi részvétel, aktív állampolgárság

Az állampolgári részvétel Skoric (2003) szerint az önkormányzattal való viszonyon alapul. Ebben a viszonyban a polgárok aktív szereplők mind a politikai ügyekben, mind a döntéshozatalban és feladatuk, hogy kijelöljék, mely célkitűzés kerüljön előtérbe az önkormányzatoknál (bár a legvégső döntés nem az ő kezükben van) (Skoric, 2003). Pateman (1970) szerint ez a kulcs, a demokrácia nélkül nem is létezhet az aktív állampolgári részvétel. Scruton (2014) azonban ezt a fajta részvételt a közösség iránti felelősségvállalásként értelmezi, így ez egyfajta állampolgári kötelességnek írható le. Russel Kirk szintén kötelességként értelmezi a jelenséget, mely az egyén

erkölcsi és közösségi felelősségéből fakad és hozzájárul a társadalom stabilitásához, továbbá a rend fenntartásához is (Kirk 1953). Szerinte a hagyományok tisztelete, a közösség iránti elkötelezettség és a társadalmi hierarchia elfogadása mind alapvető elemei annak, hogy az állampolgárok pozitív szerepet játszanak a társadalom fenntartásában (Kirk, 1953).

Az állampolgári részvétel támogatása kapcsán a legtöbb európai országban jogi keretek közé szorították a *„közérdekű információkhoz való hozzáférés érdekében”* (Belényesi, 2012). Azonban Belényesi Emese (2012) kiegészíti ezt azzal, hogy amíg a kormányzati információ mennyisége, illetve a konzultációra reagáló párbeszéd, azaz az állampolgári visszacsatolás növekszik és fejlődik, addig maga az aktív részvétel ritkaságnak számít.

A *társadalmi* részvétel lehetővé teszi a különböző helyi szereplők számára, mint a lakosság, érdekvédelmi csoportok és civil szervezetek, hogy közvetlenül részt vegyenek a helyi közügyek megvitatásában, valamint az önkormányzati tervezés és döntéshozatal folyamatában. Ez azt jelenti, hogy az önkormányzat vagy bármely más szereplő kezdeményezésére aktív kommunikáció indul a megválasztott önkormányzat és a többi helyi szereplő között egy adott közügy kapcsán (Pallai, 2010).

Az *aktív állampolgárság* fogalmán olyan részvételt értünk, amely a *„civil társadalomban, a közösségi és politikai életben, a kölcsönös tisztelet és erőszakmentesség jegyében, az emberi jogokkal és a demokráciával összhangban”* jelenik meg (Belényesi, 2012). Gyakorlatban az általános állampolgári tevékenységek mellett, olyan típusú tevékenységek is megjelentek, mint a környezetvédelem, a tudatos fogyasztás vagy az önkéntes tevékenység (Belényesi, 2012).

Az ifjúsági-közösségi politikai cselekvés elméletei Az életciklus- és a generációs elmélet

Az életciklus-elmélet azt vizsgálja, hogy a fiatalok miért maradnak távol a közéleti kérdésektől, illetve miért mutatnak közönyt irántuk. Abból indul ki, hogy a politika (különösen az aktuálpolitikai kérdések) a fiatalok számára érdektelen. Ezt a semleges hozzáállást a korosztályra jellemző sajátos tulajdonságokkal és azok mintázataival magyarázza. Az életciklust olyan kihívások határozzák meg, mint az identitás keresése, az egzisztencia megte-

remtése és a családalapítás, továbbá fontos tényezőként jelennek meg a mobilitás és a családról való leválás különböző dimenziói is (Kimberlee, 2022).

A generációs elméletek nem kizárólag a fiatalok életkori sajátosságaira összpontosítanak, hanem inkább arra a változó társadalmi és kulturális környezetre, amely a politikai szándékokat is jelentősen formálja. Azok a (kor)csoportok, amelyek közösen tapasztalnak meg mélyebb, radikális változásokat, gyakran politikai értelemben is szolidaritást vállalnak egymással. Ha pedig ezek a változások az előző generációkhoz képest lényegesen eltérő tapasztalatokat és élményeket eredményeznek, az az adott generáció (vagy kohorsz) politikai viselkedésében is tükröződik (Mannheim, 1972).

A közéleti részvétel alternatív formái

Ronald Inglehart a közéleti részvétel aktív formáiról alkotott véleményében meghatároz olyan vágyakat, melyek az egyének cselekvéseit alapján befolyásolják. Ezek főként olyan feltételek, értékek és materiálisak melyek nem állnak rendelkezésre (Inglehart 1990, 1997). Azoknak az embereknek, akik nélkülöznek az alapvető létfenntartáshoz szükséges javakból, értékrendjük inkább anyagi alapú lesz, mivel azokra az anyagi feltételekre törekednek, amelyek biztosítják a túlélésüket. Ezzel szemben, akiknek ezek az alapvető szükségletek már biztosítottak, a figyelmük inkább elvont, ún. posztmateriális értékek felé fordul (önkifejezés) (Inglehart 1990, 1997; Hallsworthy, 1994).

Olyan értékváltozás következett be, amellyel a politikai pártok nem voltak képesek lépést tartani. Ez az értékváltozás ahhoz vezetett, hogy a fiatalok még azelőtt eltávolodtak a pártpolitikától és a részvételiség klasszikus formáitól, mielőtt lehetőségük lett volna igazán belevetni magukat. Ehelyett a politika új, alternatív útjai felé mozdultak. Ezek már függetlenek a pártpolitika stratégiai cselekvésmódjától, inkább a kultúrát igyekeztek megváltoztatni, értékválasztások révén. A politikai magatartás hagyományos módjai így erodálódnak, és kiszorulnak a fiatalok értékrendjéből (Inglehart 1990, 1997; Hallsworthy 1994).

Politikai intézményrendszerekből kiinduló mozgástervek

A politikai intézményrendszerekből kiinduló mozgástervek javarészt ugyancsak a fiatalok hagyományos

politikai cselekvéstől való elfordulását vizsgálják. Ezen elmélet szerint maguk a pártok generálnak feszültséget a fiatalság értékei és a klasszikus részvételiség (ezzel együtt a pártpolitika) között.

Az elmélet képviselői Lisa Young és William Cross arra hívják fel a figyelmet, hogy „*Nagy-Britanniában a kötelező választási jegyzékben való regisztráció; a lehetséges voksleadó helyszínek szellőssége; a magas szavazási életkorhatár; valamint a specifikus pártokon belüli folyamatok (ilyen például a taglétszám csökkenése) mind oda vezetnek, hogy a fiatalok elveszítik érdeklődésüket a (párt)politika iránt*” (Cross, Young 2008).

Ifjúsági szervezetek

Az ifjúsági szervezetek elsősorban a fiatalságot elhivatottak felkarolni és bevonni őket olyan kompetenciát fejlesztő programokba, mint a különféle sport, vagy kulturális eseményekbe, környezetvédelmi akciókba, vagy magába a politikai szerepvállalásba (Nagy és Székely, 2008). Kárpáti Árpád szerint (2008) a különféle ifjúsági szolgáltatásokat mégis többnyire civil szervezetek végzik országszerte. Az önkormányzatok munkáját „kiszolgálva” katalizátor szerepet játszanak a különböző települések életében (Kárpáti, 2008). Nagy Ádám és Székely Levente (2008) kiegészítik ezt azzal, hogy maguk az ifjúsági szervezetek aktívan hozzájárulnak a „*fiatalok szocializációjához és társadalmi integrációjához*”, mindamellett, hogy egyfajta közösségi élményt is biztosítanak (Nagy és Székely, 2008). Ebben a fejezetben először is szó lesz az ifjúsági szervezetek múltjáról, feladataikról, végül pedig a szerepükről, az állampolgári részvétel kapcsán.

Ifjúsági szervezetek, történelmi kitekintésben

Az ifjúsági szervezetek régmúlta tekinthetőek vissza. Kövesdi Lilla leírja (2020), hogy már a 18. században léteztek olyan német mintára épült olvasóköri Magyarországon, melyek helyszíne kávézók és fogadók voltak. A 19. századra pedig vélhetően az urbanizáció hatására, ami elérte az országot, egyre több egyesület, ifjúsági mozgalom alakult meg, melyek közül talán a legnagyobbak (Magyarországon) a cserkészszövetség számított (Kövesdi, 2020).

A Horthy-korszakban, ahol inkább a keresztény-konzervatív értékrend állt előtérben, intenzívebbek lettek az állami gondoskodás formái, majd a II. világháborút

követően az ifjúsági gondoskodás is átalakult. Az 1950-es évektől kezdve az ifjúságpolitika célja az ideológiai nevelés lett. „A korábbi ifjúsági önszerveződéseket felszámolták, sor került az Úttörőszövetség és a KISZ, mint az „egyetlen” ifjúsági szervezet megalapítására” (Domokos et al., 2007). Ezzel lényegében a szocialista társadalmi berendezkedés kisajátította magának az ifjúságpolitikát és magát az ifjúságot. Folyamatosan önfelosztásra kényszerítették az ifjúsági tömegszervezeteket, így például a cserkészetet, a keresztény szervezeteket, vagy más párt ifjúsági tagozatait (Beluszky, 2000).

A KISZ, működése során az ifjúságpolitikai feladatok megvalósítására rendelt források felett is ők álltak. A tagoknak előadásokat kellett végig ülniük, kérdéseket feltenniük. Trencsényi László úgy fogalmaz (1997), hogy egyfajta „ismétlődő, procedurális-ritualizált keretek közti prezentációhoz hasonult” a cselekvésük, mintsem önálló érdekképviseléshez. (Trencsényi, 1997). Hatalmas vagyonuknak köszönhetően a KISZ vállalatokat (Ezermester Úttörő és Ifjúsági Kereskedelmi Vállalat, Expressz Utazási Iroda), alapított és ifjúsági táborokat kezelt (1988-ban 65 tábor és egyéb ingatlan volt a tulajdonában) (Domokos et al., 2007).

A Magyar Cserkészszövetség

Hazánkban a cserkészetnek igen régre húzódó hagyományai vannak, ezért a hazai ifjúsági szervezetek kialakulásának megértéséhez elengedhetetlen megvizsgálni a Magyar Cserkészszövetséget is. A cserkészet hazánkban az 1910-es évektől datálható, amikor is megalakult a Magyar Cserkészszövetség, mely az „ifjúság, életkori sajátosságaihoz alkalmazkodó harmonikus test- és jellemnevelést” tűzte ki célul (Gergely, 1989; Gazsó, 2016). Magyarországon a cserkészét helyzete, megítélése a társadalomban, a világháborúk idején változáson esett át. Míg a két világháború között állami szinten „támogatottnak” számított, addig a 2. világháborút követő időszakban már „tiltott” tevékenységek közé tartozott.

1924-ben megalakult a Magyar Leánycsereksz Szövetség (mely azonban nemzetközi sikerei ellenére sem tudott olyan mértékben elterjedni, mint a fiúcsereksz). Majd ugyanebben az időben a létrejöttek különböző kislánymozgalmak is, amelyek főként a 8 és 12 év közötti gyermekeket célozták (Gergely, 1989).

A Nemzeti Ifjúsági Tanács

Jelen kutatás részben a Nemzeti Ifjúsági Tanács partnerségében készült, a szervezet számára ugyanis különösen fontos a hasonló gondolkodású, az állampolgári aktivizmusban élen járó szervezetek körülményeinek, kihívásainak megismerése. A Nemzeti Ifjúsági Tanács (NIT) a magyarországi ifjúsági szervezetek ernyőszervezete, amely előzménye az 1970-es 1980-as hallgatói mozgalmak voltak. Maga a NIT 2012-ben alakult meg azzal a céllal, hogy fejlesszék az igazságügyet, és hogy felkeltsék a fiatalok figyelmét a közéleti témák iránt (Nemzeti Ifjúsági Tanács [n.d.]). Feladatuknak tekintik a „fiatalok és a tagszervezeteik képviselőit, az ifjúsági szektor képviselői közötti párbeszéd megteremtését, a fiatalsággal kapcsolatos ügyek közérthetővé és elérhetővé tételét, az ifjúsági szektor fejlesztését, a döntéshozókkal történő folyamatos párbeszéd megteremtését, a horizontális ifjúságpolitikai célok megvalósulásának elősegítését, illetve a tagszervezetek segítségével a fiatalok elérését, problémáinak feltárását és közvetítését a döntéshozók felé” (Nemzeti Ifjúsági Tanács [n.d.]).

Az állampolgári részvételiség megjelenése az ifjúsági szervezetekben

Kárpáti leírása alapján (2008) főként az informális közösségi formák növekedésének időszakát éljük. A formális(abb) szerveződések mögül a fiatal generáció tagjai egyre bizalmatlanabbak a hagyományos intézményi formákkal szemben és „befogadóbbak az alternatív, kevésbé kötött aktivitásokat, kezdeményezéseket illetően” (Kárpáti, 2008). Azonban ezek az informális közösségek sem képesek országos szintű hatásra, hiszen az érdektelenség, mely a fiatalok irányából érkezik, elnyom minden más erényt. Ez az akadály már sokkal összetettebb és bonyolultabb állapotot feltételez, mint az például, hogy az információkhoz eddig nehezen lehetett hozzáférni (Kárpáti, 2008). Ugyanakkor szükség van arra, hogy a formális ifjúsági szervezetek fennmaradjanak ahhoz, hogy az államigazgatási szervek, önkormányzatok és a fiatalok közt fennmaradjon, vagy épp kialakuljon a megfelelő, értelmezhető kommunikáció (Kárpáti, 2008).

A közösségi részvételt, azaz akár ebben az esetben az állampolgári részvételt erősítő tevékenységek alapja az önkéntesség, ami az érintettek által önként vállalt aktivitásra épül.

Ezt a fajta részvételt nem lehet kikényszeríteni, azonban számos módon lehet kezdeményezni és motiválni. A fentebb említett érdektelenség problémája miatt az ifjúságsegítő szakma egyik fő feladata lett, hogy növeljék az ifjúsági aktivitást. Amíg ezt a célt nem sikerül elérni, vagy legalább közelebb kerülni hozzá, az ifjúság részéről passzivitás fog mutatkozni, az állampolgári tevékenységekkel kapcsolatban (Kárpáti 2008; Nagy és Székely 2008).

Módszertan

Tanulmányunk kvalitatív kutatáson alapul, amelynek során 2024 tavaszán 6 darab fókuszcsoporthoz tartozó interjút (a résztvevők száma 5-6 fő között mozgott) és 12 darab interjút készítettünk ifjúsági szervezetek vezetői és egyéb, az ifjúsági tevékenységekben járatos személyek részvételével. A beszélgetések általában egy-másfél órán keresztül zajlottak, egy interjú személyesen készült, a további interjúk és fókuszcsoporthoz tartozó pedig online formában kerültek megtartásra. A beszélgetések résztvevői mind magyar nemzetiségűek voltak; részben Magyarországról, részben a Felvidékről, Kárpátaljáról és a Vajdaságból származtak, a kutatásnak ugyanis kiemelt célja volt az is, hogy megszólítsa a határon túli magyar ifjúsági szervezeteket is. A kiválasztás során elsősorban interneten megtalálható elérhetőségeken keresztül kerestük meg azokat az ifjúsági szervezeteket, amelyek foglalkoznak valamilyen közéleti vagy a közélet kapcsán edukatív, esetleg önkéntességre építő tevékenységgel, viszont nem tartoznak közvetlenül valamelyik politikai párt szervezeti struktúrájába. A szervezeteket vezetői e-mail-en vagy a közösségi médián keresztül kerestük fel, majd hólabda módszert is alkalmazunk, hogy minél több releváns szervezethez eljussunk.

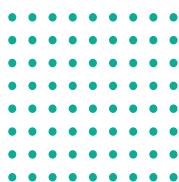
A kiválasztás legnagyobb nehézségét az jelentette, hogy számos, az interneten fellelhető ifjúsági szervezet már nem aktív, feltételezhetjük, hogy az utóbbi 10-20 évben jelentősen redukálódott a számuk. További nehézség volt, hogy több szervezetnek nem volt nyilvánosan elérhető vagy aktív elérhetősége, ezért számos aktívnak tűnő szervezetet ki kellett hagynunk a kutatásból.

Eredmények

A közélet, mint téma az ifjúsági vezetők életében

A politikai diskurzus és a közéletben való részvétel fontos témakör. A következőkben a célunk az, hogy feltérképezzük a fiatalok politikai beszélgetéseinek jellemzőit különböző társadalmi helyzetekben, mint például a munkahelyen, családi körben, baráti társaságokban, illetve ifjúsági szervezetekben. Magyarországon a résztvevők tapasztalatai alapján az látható, hogy mind a családban, mind a munkahelyen aktívan beszélgetnek politikai és közéleti témákról, ez ugyanakkor gyakran nézeteltéréseket szülhet, különösen, ha a kollégák vagy családtagok eltérő háttérrel rendelkeznek, vagy különböző médiumokat fogyasztanak. A generációs különbségek is hozzájárulhatnak az eltérő nézetek, látásmódok kialakulásához.

"Nálunk a családban szokott lenni konfliktus inkább, munkahelyen nem igazán. Nálunk ez azért érdekes történet, mert a bátyám külföldön dolgozik, és ő nagyon szereti a világpolitikát és sok külföldi sajtót is olvas, úgyhogy egy teljesen más perspektívába tudja helyezni nekünk ezeket az aktuális kérdéseket. Mi ilyen szempontból igen ritkán értünk egyet, de nagyon nagy beszélgetéseink szoktak lenni." (Résztevő 36, Magyarország)

A munkahelyi beszélgetések során is előfordulhatnak ellenvélemények, amelyek vitákhoz vezethetnek. Az elhangzottak alapján a munkahelyen inkább elemzői attitűdöt vesznek fel és különböző perspektívákat adnak át egymásnak, rávilágítva, hogy más szemüveggel is lehet tekinteni a dolgokra. Fontos elem, hogy a munkahelyen igyekeznek érveiket kulturált módon kifejezni, nem feltétlenül úgy, mint a családi vagy baráti körben.

A baráti társaságokon belül is megjelenhet a konfliktus, ami arra vezethető vissza, hogy mindenki más környezetben szocializálódott, mások a tapasztalatok, és könnyebben törhetünk pálcát egymás felett ahelyett, hogy megértenénk, miért gondolkodik így a másik fél.

"A korosztályon belül is gyakori a vita, ennek a családi háttere lehet az oka, és nem látunk bele bizonyos buborékokba."
(Résztevő 43, Magyarország)

A vajdasági magyar közösség nagy hangsúlyt fektet a politikai eredményekre és ezek hatásmechanizmusára az életfeltételeikkel kapcsolatban. A politikai diskurzus része a mindennapi életüknek, hiszen a közösség jóléte közvetlen kapcsolatban áll a politikai döntésekkel és eredményekkel.

"Fiatalokat mozgatunk meg, tehát kell beszéljessünk a politikáról is, mivel ki szoktuk emelni, hogy azért, mert nekünk Vajdaságban, mi magyaroknak ilyen jók az életfeltételeink, az a vajdasági magyar politikának az eredménye. Ha ez nem lenne, akkor sokkal nehezebb életet tudnánk élni. Ezért erre fel is szoktuk hívni a figyelmet, fontosnak is tartjuk."
(Résztevő 13, Vajdaság)

Az aktív állampolgársághoz fűződő percepciók

A kutatás során megkérdeztük a résztvevőktől, hogy mi jut eszükbe, ha azt hallják, hogy aktív állampolgárság. A résztvevők válaszai alapján kirajzolódik néhány mintázat, amelyek az aktív állampolgárság különböző aspektusait érintik.

A magyarországi résztvevők az aktív állampolgárság egyik kulcsfontosságú elemeként a tájékozottságot és a széleskörű információszerzést említették. Több válaszadó is kiemelte, hogy szerintük az aktív állampolgár több forrásból tájékozódik, és alaposan megismeri a különböző nézőpontokat:

"Olvasott az illető. És nem csak egy forrásból, hanem akár többől is. Aktív hírfogyasztó. (Érdeklődik) közélet iránt. Foglalkoztatja, gondolkodik róla." (Résztevő 31, Magyarország)

Az aktív állampolgárság fontos aspektusaként jelölték meg a segítségnyújtást és a közösségi tevékenységekben való aktív részvételt, amely többek között a civil szervezetekkel való együttműködést is magába foglalja, s nem korlátozódik csak az emberekkel kapcsolatos munkára. A válaszadók különféle formákban említették ezt; többben fontosnak tartják a karitatív munkát, az önkéntes szociális segítségnyújtást.

"Nekem a segítségnyújtás, hogy segítsük azokat, akik hátrányosabb helyzetben vannak, akár emberről, akár állatról, akár természetéről van szó. Például civil szervezetekben való aktív tevékenység." (Résztevő 32, Magyarország)

"Nekem például az adakozás. Kimondottan mondjuk ruha, élelmiszer, csomag, ételosztás, ilyen jellegű dolog. (...) Én ruhaneműben inkább. Szezonálisan, amit éppen megunk, de még teljesen hordható, azt szívesen ajándékozom el. Vagy állatok segítése." (Résztevő 37, Magyarország)

Több válaszadó hangsúlyozta a politikai aktivitás és a társadalmi eseményekben való részvétel fontosságát. Az aktív állampolgárság véleményük szerint nemcsak a választásokon való részvételt jelenti (ami ugyanakkor kulcsfontosságú), hanem az állampolgári jogok aktív gyakorlását is. Az egyik résztvevő itt megemlítette a kutatásokban való részvételt is, mint az aktív állampolgárság egyik ismervét.

"Az állampolgári jogunkkal aktívan élünk. És erről pont a választások jutottak eszembe, ha van valamilyen felmérés, akkor vesszük a fáradságot és akkor válaszolunk rá." (Résztevő 40, Magyarország)

A gazdasági hozzájárulás is az aktív állampolgárság része a magyarországi résztvevők szerint. Egyrészt ide tartozik a gazdasági híreket, ugyanakkor fontos szempont, hogy adót fizet ott, ahol él – ebben az esetben Magyarországon – ezzel pedig a helyi jóért, jóléért tesz, elősegíti a fejlődést. Az aktív állampolgárság része lehet a közvetlen demokrácia gyakorlása és a közösségi döntéshozatalban való részvétel is (azaz a részvételiség).

Az erdélyi résztvevők hangsúlyozták, hogy az aktív állampolgárság egyik legfontosabb eleme a közéleti és a közösségi részvétel; *"Mi arra biztatjuk a tagjainkat, hogy vegyenek részt a közéletben, hogy a helyi közösségekben vállaljanak aktívabb szerepet. (...) Fontos az, hogy a közéletben ott legyünk, fontos az, hogy a közigazgatásban, a politikai életben ott legyünk, illetve a tagjaink ott legyenek, mint aktív személyek, de nem úgy, mint cserkész, hanem mint magánember."* (Résztevő 5, Erdély). Ehhez tartozik az is, hogy az aktív állampolgárság magába foglalja a tájékozottságot és az állampolgári jogok aktív gyakorlását is.

Az erdélyi ifjúsági szervezeteknél tehát fontos szempont, hogy az általuk elért ifjúság a szervezet programjain kívül is részt vegyen a közéletben, amely nem feltétlenül politizálást jelent, de kövesse figyelemmel a közéleti történeteket, s legyen véleménye ezekről.

A következő fontos aspektus a tudatos jelenlét és a felelősségvállalás. Az erdélyi résztvevők hangsúlyozzák, hogy figyelni kell a környezetre és aktívan részt kell venni a közösségi eseményeken. Az aktív figyelemhez tartozik többek között az is, hogy az ember észreveszi, milyen kötelességei vannak, ezáltal pedig mit kell tennie, s észreveszi azokat a pontokat, eseményeket, amikor valahol, valakinek tud segíteni.

A legfontosabb közös szempont a felvidéki résztvevők körében az alapjogok gyakorlása, különösen a választásokon való részvétel, de ide tartozik a népszavazáson való részvétel is, egyesek pedig magát a közszereplést is az alapjogok közé sorolják. Az egyik résztvevő szigorúbb határt húz a választáson való részvételhez; szerinte arra

érdemes, „kell” szavazni, aki a helyi magyar érdekeket, magyar közösséget tudja képviselni. Az egyik szervezetenél a gyakorlatban is motiválják tagjaikat arra, hogy menjenek szavazni érzésük szerint, mert ez fontos.

A közösségi részvétel mellett a felvidéki résztvevők megemlézték a jövő generációk nevelését is, hangsúlyozták a közösségben való aktív szerepvállalást és a fiatalok tudatos állampolgárrá nevelését is; a cserkészszervezet például az utcán is aktivizálta magát, ott kérdeztek embereket arról, hogy részt vesznek-e az európai parlamenti választásokon. Az aktív állampolgári nevelés része lehet az is, hogy a fiatal *„maga dönti el, hogy miben vesz részt és miben nem”* (Résztevő 19, Felvidék).

Csakúgy, mint a többi vizsgált területen, itt is a leggyakoribb szempontok között található a tájékozottság kérdése; *„olyan fórumokra, edukatív előadásokra járok, amelyekkel arra ösztönözhetek másokat is, hogy aktívak legyenek a közösség életében”* (Résztevő 18, Felvidék).

Hasonlóan a többi vizsgált külhoni területhez, a közösségi részvétel és aktivitás a Vajdaságban is igen fontos szerepet tölt be az aktív állampolgársághoz kapcsolódóan. Az egyik válaszadó szerint ez az aktivitás többféle módon is megvalósulhat a választásokon való részvétel mellett; az introvertált inkább a közösségi médián kommentel, míg az extrovertált személyiség offline programokon vesz részt. Különösen fontos, hogy ha az ember nem is szervez ilyen programokat, de ha már ott van, akkor *„okoskodik, kritizál, beszél”* (Résztevő 12, Vajdaság). Az aktív állampolgárság egyik aspektusaként itt is megjelenik az, hogy az aktív állampolgár kifejti véleményét a közvéleménykutatások során és a nemzeti konzultációkon is.

Az aktív állampolgár fontos ismérvei, hogy felelősséget vállal és részt vesz a közösségépítésben, együtt tud működni másokkal; tehát nem csak a jogok gyakorlását tekinthetjük aktív állampolgárságnak, hanem a közösségért vállalt felelősséget és a közös célok eléréséért tett erőfeszítéseket is. Ide tartozhat a társadalmi megmozdulásokban való részvétel és az önkéntesség is; *„vegyen részt a társadalmi megmozdulásokon, például környezetvédelem, önkénteskedés”* (Résztevő 12, Vajdaság). Az aktív állampolgár tehát aktívan tesz a közösség kollektív jólétéért is.

Állampolgári részvételiség, mint fogalom értelmezése

Az Európai Bizottság meghatározása szerint az „aktív állampolgárság” azt jelenti, hogy az egyén társadalmi részvételen keresztül törekszik saját közösségének jobbítására annak érdekében, hogy a közösség összes tagjának élete jobb legyen. Ennek tükrében vizsgáltuk meg a magyar fiatalok, ifjúsági vezetők véleményét és tapasztalatait az aktív állampolgárság témájában.

A magyarországi résztvevők ismerik az aktív állampolgárság fogalmát, jelentőségét és társadalmi hasznosságát, sokan közülük gyakorlati példákon keresztül mutatják be részvételüket a közösségi tevékenységekben. Ugyanakkor jelentős kihívásokkal néznek szembe, gyakran szembesülnek a társadalmi apátiával és a fiatalok hangjának elnyomásával. Az ösztönző tényezők közé tartoznak a közösségi média ereje és a különböző pozitív példák; ilyen pozitív példának tartják például azt, hogy az érettségi feltétele a „közmunkán” (közösségi szolgálaton) való részvétel.

Az erdélyi fiatalok szintén egyetértenek az aktív állampolgárság meghatározásával, de politikai távolmaradás és csalódás jellemzi őket. Az ösztönző tényezők közé tartozhat a cserkészlet és a pozitív példák megjelenése, míg kihívások között szerepel a kommunikációs szokások megváltozása és az oktatási hiányosságok; *„sajnos az oktatás nem fektet erre hangsúlyt. Nincs erre nevelés.”* (Résztevő 24, Erdély).

A felvidéki résztvevők értik ugyan az Európai Bizottság definícióját, de eltérően értelmezik és élik meg azt. Ösztönző tényezőknek tartják az edukációs programokat és a közösségi identitást, míg a korlátozó tényezők közé sorolják a politikai távolmaradást és a generációk között húzódó különbségeket. Olyan vélemény is megjelenik, amely szerint az aktív állampolgárság csak egy vékony rétegre, az értelmiségiekre vonatkozik, csak rájuk jellemző. Egy másik résztvevő szerint a fiatalok mobilizálásának kulcsa, hogy identitást kell adni nekik.

A vajdasági résztvevők a megadott definíció alapján kreatívnak és rugalmasnak tartják a vajdasági magyar ifjúságot; ösztönző tényezőként említik a megfelelő mintákat és kapcsolódási lehetőségeket, ugyanakkor korlátozó tényezőként ítélik meg az információhiányt és az elköteleződés hiányát.

Aktív állampolgárság és társadalmi részvételiség a gyakorlatban

A kutatásban résztvevő szervezetek a földrajzi elhelyezkedés, a célok, az elért célcsoport és a tevékenységet meghatározó ideológiai irányvonalak mentén is meglehetősen diverzifikált képet mutatnak. Számos szervezet vidéken – vagy a külhon vidéki területein – végzi tevékenységét, így találtunk kisebb, lokálpatrióta szervezeteket is (például a felvidéki kisvárosban működő ifjúsági szervezet vagy a hazai szintén kisvárosi ifjúsági önkormányzat háttérszervezete).

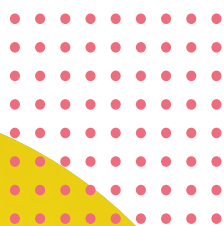
A kutatásba bevont szervezetek tevékenységi köre kifejezetten színes, de leginkább három kategóriába lehet őket sorolni; az első csoportba tartoznak azok, akik elsősorban lokálpatrióták és közösségépítők, azaz tevékenységük legjava arra a településre korlátozódik, ahol működnek. Ilyen például két hazai kisvárosban működő ifjúsági egyesület is; céljuk elsősorban a helyi közösség fejlesztése a fiatal generációkon keresztül, illetve a *„lehetőség teremtése, hogy a fiatalok értelmesen töltsék el a szabadidejüket”* (Résztevő 1, Magyarország). Az ilyen szabadidős tevékenységek közé tartoznak az olyan programok, amelyek a társas aktivitást fejlesztik, de a médiatudatosságot is kifejezetten fontosnak tartják, ezek mellett pedig szakmai programok is előfordulnak. Szintén a lokálpatrióta jellegű csoportok közé tartozik a Vajdaságban található ifjúsági egyesület is, ahol a megközelítőleg 10 000 lakost számláló városban 18 fő tesz aktívan a helyi fiatalok közösségi életének szervezéséért. A társasági események mellett gyakran végeznek különböző jótékonyági akciókat, foglalkoznak a szelektív hulladékgyűjtéssel, és kifejezetten fontosnak tartják a helyi hagyományok megőrzését is.

A második tevékenységi csoportba azok a szervezetek tartoznak, ahol egyértelműen fontos célkitűzés a fiatalok bevonása a közéletbe, a participációs folyamatok erősítése, s ezek nem csak a lokális közegben, hanem akár régiósan vagy országosan megjelenő célokat is jelentenek. Remek példa erre egy Romániában működő párt ifjúsági tagozata, akik nem csak, hogy folyamatos képzéseket tartanak fiatalok számára a politikai közéletéről, hanem számos tagjuk indul választásokon is. Tevékenységi körükbe tartozik a táborszervezés is; ezek során felkészítik tagjaikat a politikai szerepvállalásra és az érdekképviselőre (például az önkormányzati akadémiájukon keresztül), de foglalkoznak

vállalkozásfejlesztéssel (hogyan minél kevesebb fiatal hagyja el az országot), a zöld látásmód terjesztésével, újabban pedig – mivel igény mutatkozott rá – a fiatalok mentálhigiénés állapotának javításán is elkezdtek dolgozni. Tematikus rendezvényeikkel a fiatalok közösségépítését felelősségvállalását szeretnék erősíteni, elősegíteni; ezek szellemében szerveznek véradó kampányokat és önkéntes akciókat is (például az Ukrajnában zajló háború miatt). Határon innen egy másik alapítványnál is aktívan dolgoznak a fiatalok állampolgári neveléséért; programjaikkal megközelítőleg 250 olyan fiatalat érnek el, és bővülést terveznek Nógrád vármegye irányába is, ahol olyan hátrányos helyzetű fiatalokkal szeretnének foglalkozni, akiknek alapvetően nincsen lehetősége demokráciáról, részvételiségről tanulni. Egy másik magyarországi szervezet is kiemelt céljai, tevékenységei között tartja számon a fiatalok politikai aktivitását; egy nemzetközi projektjükben az ifjúság közéleti aktivitásának növeléséért dolgoznak. Egy vajdasági alapítványnál is szisztematikusan érintik a közéleti témákat, ennek szellemében gyakran szerveznek kerekasztal-beszélgetéseket, előadásokat, könyvbemutatókat (heti rendszerességgel). A közéleti programok mellett megjelennek a közösségszervező események is, például a koncertek vagy a nyárhangoló fesztivál.

A harmadik csoportba azok a szervezetek tartoznak, amelyek szintén régiós vagy nagyobb területen működnek, ugyanakkor céljaik nem feltétlenül a részvételiség növelésére koncentrálnak. Egy magyarországi egyesület tevékenységi köre erős összhangban áll a szervezet ideológiai hátterével is; céljuk, hogy megszólítsák a *„vasfüggönytől keletre eső egykori szocialista- vagy jugoszláv birodalomba tartozó országok fiataljait közös programokkal”* (Résztevő 2, Magyarország). Programjaikkal ösztönzik a kelet-európai fiatalok közötti kapcsolatépítést, barátkozást *„azok számára, akik fogékonyak erre”* (Résztevő 2, Magyarország). Ennek érdekében fesztiválokat, csereprogramokat, konferenciákat és zárandókat is szerveznek – a vallás ugyanis ideológiai szempontból is meghatározó jelleggel jelenik meg a szervezet mindennapjaiban. Fontosnak tartják a hagyományápolást is, ennek érdekében együttműködnek a Hungarikum Bizottsággal is, azért, hogy a hungarikumokat minél több magyar fiatal megismerje. Egy másik egyesület ugyan szintén foglalkozik a fiatalok állampolgári nevelésével, emellett családokkal, hátrányos helyzetűekkel

és kisebbségi fiatalokkal is foglalkoznak, a tehetséges diákokat pedig csereprogramokkal támogatják. Ebben a kategóriába tartoznak a cserkésszövetségek is; az egyiknél elsősorban az ifjúságneveléssel foglalkoznak (ahogy az minden cserkésszövetség elsődleges célja), ahol a szervezettől érkező résztvevő szerint *„éppenséggel a módszereket változtatjuk az adott kornak és kihívásoknak megfelelően és érdekében”*. Egy erdélyi, egyházi fenntartású szervezetnél is számos fiatallal állnak kapcsolatban, tevékenységük fő szervezőereje – ahogy a szervezet neve is sugallja – a római katolikus egyház, a kereszténység. A szervezet képviselője szerint *„a római katolikus fiatalokat hívjuk arra, hogy öntudatos, hitüket megélő és a társadalomban hivatásukat felelősségteljesen vállaló felnőttekké váljanak.”* Papoknak csoportvezető, ifjúságvezető képzéseket tartanak, a fiataloknak pedig számos programlehetőséget kínálnak, ezek közül legjelentősebb egy ifjúsági találkozó, amikor *„több száz fiatal gyűlik össze”*.

A konzervatív – liberális dichotómia az ifjúsági szervezetek körében

A magyarországi interjúalanyok véleménye szerint a konzervatív-liberális besorolás már nem szolgálja eredeti célját. Ezek a szavak erős politikai töltettel rendelkeznek, negatív jelzőkkel járnak együtt és inkább a személy megbélyegzését érik el általa, sokszor a társadalmi távolságot növelik; az egyik válaszadó szerint ezek a fogalmak ma már túlságosan átpolitizáltak, arra ösztönzik az embert, hogy mindenképpen beskatulyázza magát, s ezek a szavak ma már leginkább csak megbélyegzésre, támadásra és védekezésre valók. Egy másik válaszadó kifejezetten kiemelte, hogy a közösségszervezésnél szitokszó az, hogy liberális, ugyanakkor bár saját magát konzervatívnak gondolja, nem hiszi, hogy *„egy liberális embernek ne lennének értékei”*.

A kutatásban résztvevőket megkértük arra, hogy helyezték el magukat egy 1-7-ig terjedő skálán, ahol az 1-es a konzervatív, a 7-es pedig a liberális. A csoport viszonylag homogén politikai nézeteket képvisel, mivel az összes érték 2 és 5 között van. Nincs szélsőségesen konzervatív (1-es) vagy szélsőségesen liberális (7-es) résztvevő, többségük (4 fő) a 3-3,5 tartományban helyezkedik el, ami a mérsékelt konzervatív és középútas nézetekre utal.

A válaszokból az tűnik ki, hogy a szülői minta és nevelés befolyással van az alanyok világnézetére, mivel nagyobb eltérés nem tapasztalható a két generáció értékrendje között; *„Úgy érzem, hogy ahogy ők engem neveltek, én azt képviselem, és ezt szeretném majd tovább is adni.”* (Résztvevő 34, Magyarország). Ugyanakkor az adott kornak a főbb, kívülről érkező eseményei szintén nagy hatást gyakorolnak az adott személy látásmódjára.

Mások rávilágítottak arra is, hogy mindkét nézetnek vannak pozitív és negatív komponensei, illetve az egyes emberben jelen lehet egyszerre a kettő kisebb-nagyobb arányban. A lényeg az, hogy a két oldal között, ha szélsőséges állásponton vannak is, létre tudjon jönni kommunikáció és együttműködés, mert konzervatívnak vagy liberálisnak lenni *„nem fekete-fehér kérdés”*.

„Sokkal több mindenben egyetértek a konzervatív baráttal, de én nyitott vagyok a világra és akkor nevezhetünk engem liberálisnak is” (Résztvevő 40, Magyarország)

A magyarországi alanyok úgy ítélik meg, hogy a magyar, illetve az európai fiataloktól is eltérő, konzervatívabb álláspontot képviselnek, amely szakadék az életkor előrehaladtával erősödhet.

Az erdélyi magyarokkal készített interjúk alapján inkább a kettő közötti semleges, illetve konzervatív vonalat képviselnek. A válaszadók úgy ítélték meg, hogy a saját értékrendjük az erdélyi, illetve az európai fiatalokéhoz képest is konzervatívabbnak számít.

A konzervatív-liberális skálán a vajdasági magyarok körében legnagyobb a szóródás. A résztvevők véleménye szerint a mindkét álláspont jellemző az ott élő magyar nemzetiségekre. Ezt a tényezőt befolyásolja a településtípus is, miszerint a falusiakra a konzervativizmus, a városban élőkre pedig a liberalizmus a jellemzőbb. A kettő közül nagy általánosságban mégis inkább a liberális oldalt érzik erősebbnek körükben; *„Inkább open-minded a többség, liberális. Bár attól függ, miről van szó. Ha falusi, akkor inkább konzervatívabb, a hagyományokat illetően. A faluban inkább jellemző az, hogy tovább tartásuk azokat a régi dolgokat.”* (Résztevő 8, Vajdaság). Az egyik válaszadó szerint a fiatalságra inkább a liberális attitűd jellemző, amely látszódik a megjelenésen is – az öltözködési stíluson, a frizurán.

Összevetve, Magyarországon ezek a szavak a többi vizsgált területnél sokkal inkább átitatottak politikai jelentéstartalommal is, ennek eredményeként feszültségkeltőbbek és megosztóbbak. Az anyaország területén lévők egy sokkal inkább egy semlegesebb, esetleg mérsékelt konzervatív álláspontot igyekeznek képviselni. Erdélyben is hasonló mintázat fedezhető fel. A vajdasági magyarok állásfoglalásának megítélése alapján, esetükben jellemzőbb a szélsőségesebb állásfoglalás, azon belül is inkább a liberális vonalon.

Összefoglalás

Tanulmányunkban áttekintettük az állampolgári és társadalmi részvételiséghez és aktivizmushoz kapcsolódó legfontosabb fogalmakat, amelyekből látható, hogy ezek gyakran egymással igen összefüggő definíciók, és megvizsgáltuk a hazai ifjúsági szervezetek történeti előzményeit is, amely nagyrészt a Magyar Cserkészszövetséggel indult. A jelenlegi ifjúsági szervezetek tevékenységi köre alapvetően három csoportba sorolható; az első

csoportba tartoznak azok, akik elsősorban a lokálpatriotizmusra és a helyi közösség építésére helyezik a fókuszot, a második csoportba pedig azok, akik a participációs folyamatok ösztönzését nem csak lokális, hanem régiós és országos szinten is kiemelt jelentőségűnek tartják. A harmadik csoportba azok az ifjúsági szervezetek tartoznak, akik nem csak az állampolgári aktivizmus növelésével foglalkoznak, de tevékenységi körük akár több ország területére is kiterjed, illetve előtérbe helyezik a nemzetközi kapcsolataikat is. Az ifjúsági szervezetek vezetői szerint az állampolgári részvételiség fontos tényezői az önkéntesség, a tájékozódás, és az állampolgári jogok aktív használata (például részvétel a választásokon, népszavazásokon).

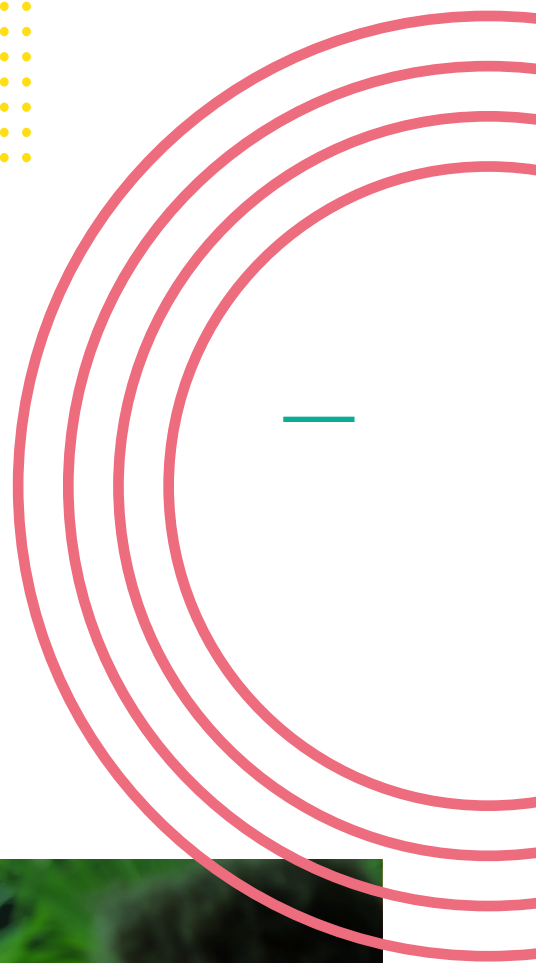
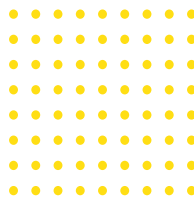
A résztvevő ifjúsági szervezetek ugyan sok esetben konzervatív értékeket képviselnek, az elért fiatalok értékrendjét igen színesnek találják. A szervezetek szerint a fiatalok értékrendjének meghatározásában jelentős szerepe van a családi háttérnek és a származásnak is; általában a vidéki fiatalokra konzervatívabb, míg a városiakra liberálisabb attitűd jellemző.

Kutatásunk alapján tehát az ifjúsági szervezetek jelentős szerepet játszanak a fiatalok társadalmi integrációjában, ugyanakkor nehézségekbe ütköznek az újabb generációk elérésében, részben az információs zaj hatására. A külföldi szervezetek emellett nagy hangsúlyt fektetnek arra is, hogy fiataljaikban megőrizték és erősítsék a magyarságtudatot, amelynek hatalmas jelentősége van

abban, hogy a nemzettudat ne csak hazánkban, hanem a határon túli magyarok következő generációi körében is nagy erejű maradjon.

Konklúzió

Az ifjúsági szervezetek fontos szerepet játszanak a fiatalok társadalmi integrációjában és állampolgári részvételük ösztönzésében, ugyanakkor kutatásunk rámutatott arra, hogy már kihívást jelent számukra az újabb generációk elérése, különösen az információs zaj miatt. A szervezeteket három fő csoportba soroltuk tevékenységeik alapján: a helyi közösségépítésre összpontosítók, a szélesebb régiós és országos participációt elősegítők, valamint a nemzetközi kapcsolatokra is kiterjedők. Bár sok szervezet konzervatív értékeket képvisel, a fiatalok értékrendje változatos, amit főként családi háttér és származás befolyásol. A külföldi szervezetek legfontosabb célja a magyarságtudat megőrzése, hogy a nemzettudat a határon túli magyar fiatalok körében is fennmaradjon.

Irodalomjegyzék

- Arcanum. [n.d.]. A magyar nyelv értelmező szótára. Utolsó hozzáférés: 2024. 09. 04. <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-a-magyar-nyelv-ertelmezo-szotara-1BE8B/k-359B8/kozelet-39192/>
- Belényesi, E. (2012). Állampolgári részvétel a helyi önkormányzati munkában – a jó gyakorlat. *Új Magyar Közigazgatás*, 5(3), 21–26.
- Beluszky, T. (2000). Értékek, értékrendi változások Magyarországon 1945 és 1990 között. *Korall, Ősz*.
- Budryte, D. (2014). Political Activities. In A. C. Michalos (Ed.), *Encyclopedia of Quality of Life and Well-Being Research* (pp. 4862–4864). Dordrecht: Springer. Utolsó hozzáférés: 2024. 11. 21. https://doi.org/10.1007/978-94-007-0753-5_2191
- Cecil, H. (1912). *Conservatism*. Williams and Norgate.
- Cross, W., & Young, L. (2008). Factors influencing the decision of the young politically engaged to join a political party: An investigation of the Canadian case. *Party Politics*, 14(3), 345–369. Utolsó hozzáférés: 2024. 09. 04. <http://dx.doi.org/10.1177/1354068807088126>
- Domokos, T., et al. (2007). Az ifjúsági szolgáltatások tipológiája és működési jellemzőik Magyarországon. *Nyílt Lapok*, 2007(2).
- Gazsó, D. (2016). A magyar diaszpóra fejlődéstörténete. *Kisebbségi Szemle*, 1, 9–35. Utolsó hozzáférés: 2024. 11. 21. <https://www.cceol.com/search/article-detail?id=586937>
- Gergely, F. (1989). *A magyar cserkészlet története 1910–1948*. Göncöl Kiadó.
- Hallsworthy, S. (1994). Understanding new social movements. *Sociology Review*, 4(1), 7–15.
- Hoppál, B. (2019). Scruton konzervativizmusa: A szemantikai higiénia kívánalma. *Polgári Szemle*, 15(1–3), 271–283. Utolsó hozzáférés: 2024. 11. 21. <https://doi.org/10.24307/psz.2019.0917>
- Inglehart, R. (1990). *Culture Shift in Advanced Industrial Society*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Inglehart, R. (1997). *Modernization and Postmodernization*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Kárpáti, Á. (2008). Civil ifjúsági tevékenységek, ifjúságsszakmai struktúrák. *Új Ifjúsági Szemle*, 2008(2–3), 179–182.
- Kimberlee, R. H. (2002). Why don't British young people vote at general elections? *Journal of Youth Studies*, 5(1), 14–38. Utolsó hozzáférés: 2024. 11. 21. <https://doi.org/10.1080/13676260120111788>
- Kirk, R. (1953). *The conservative mind: From Burke to Eliot*. Regnery Publishing.
- Kövesdi, L. D. (2020). Az egyesületek szerepe a szabadidő eltöltésében az 1970-es és 1980-as években az Észti SZSZK-ban (különös tekintettel a fiatalokra). In Balogh P. G., Búza A., & Keszi T. (szerk.), *Az Intercisa Múzeum évkönyve 4*. (pp. 172–176). Intercisa Múzeum.
- Mannheim, K. (1972). The problem of generations. In P. G. Altbach & R. S. Laufer (Eds.), *The new pilgrims* (pp. 101–138). New York: David McKay.
- Nagy, Á., & Székely, L. (2008). Civil ifjúsági szervezetek. *Új Ifjúsági Szemle*, (2–3), 183–293.
- Nemzeti Ifjúsági Tanács. (n.d.). *Történetünk*. Utolsó hozzáférés: 2024. 09. 04. <https://ifjusagitanacs.hu/tortenetunk/>
- Pallai, K. (2010). *A társadalmi részvételről települési képviselőknek*. Polgármester Akadémia. Budapest: Corvinus Egyetem és Települési Önkormányzatok Országos Szövetsége.
- Pateman, C. (1970). *Participation and democratic theory*. Cambridge University Press.
- Segesváry, V. (2006). *Dialogue of civilizations: An introduction to civilizational analysis*. University Press of America.
- Scruton, R. (2014). *How to be a conservative*. Bloomsbury Continuum.
- Skoric, V. (2003). *Tanulmányok a részvételi demokrácia gyakorlatáról*. Nonprofit szektor analízis. Állampolgári részvétel kutatás.
- Trencsényi, L. (1997). *Mozgalmak évada*. Új Pedagógiai Szemle, 11.
- Verba, S., & Nie, N. H. (1987). *Participation in America: Political democracy and social equality*. Chicago: University of Chicago Press.